

Door bamboe beschut

Opvang voor dakloze alcoholverslaafden in Utrecht door Versseput Architecten

De Utrechtse wijk Ondiep is een van de veertig probleemwijken van minister Vogelaar. De onlusten van afgelopen maart dragen niet bij tot een positieve beeldvorming. Toch is er een interessant experiment gaande: in een onlangs opgeleverd hostel worden dakloze alcoholverslaafden opgevangen, vlak naast een woonwijk. De architect is erin geslaagd een impopulair programma op een prominente plek voor de omwonenden acceptabel te maken. **Pierijn van der Putt**

2

Iedereen kent het beeld van een groepje mensen op en rond een parkbank, sjofel gekleed en met halveliterblikken bier in de hand, al dan niet zonder vaste woon- of verblijfplaats. Ze zijn niet gewelddadig, maar wel onberekenbaar - en veroorzaken dus een gevoel van onbehagen. De meeste mensen lopen er met een flinke boog omheen.

Elke gemeente heeft te maken met dit probleem en probeert er iets aan te doen. De gemeente Utrecht heeft gezocht naar een oplossing in de vorm van een hostel. De doelstelling van Hostel Hogelanden is niet om de bewoners te genezen. Dat kan niet meer. De heilzame werking die uitgaat van het gebouw, zit in de regelmaat die het regime in hun levens introduceert. De bewoners krijgen er volwaardige maaltijden voorgeschoteld. Bovendien is medische zorg sneller beschikbaar. De verslaving verdwijnt daardoor niet, maar de omgeving waarin met de verslaving wordt omgegaan, is vriendelijker en menswaardiger dan de straat.

Als locatie is na lang zoeken een voormalige politiestation gevonden, in de wijk Ondiep. De post, zeer prominent gelegen aan de rand van deze woonwijk en vlakbij de Rode Brug, is een opvallend bakstenen gebouw met een toren. Aan Versseput Architecten uit Utrecht werd de opdracht verleend om het gebouw opnieuw in te richten en uit te breiden.

Direct viel architect Peter Versseput de grootte van het programma op. Om 23 slaapkamers, een woonkamer, een keuken, sanitaire ruimtes en ondersteunende functies te kunnen

realiseren, moest de nieuwbouw ongeveer drie keer het volume van de voormalige politiestation bedragen. Een flinke uitbreiding dus, waardoor het moeilijk was om de politiestation zijn markante positie te laten behouden en de kleinschaligheid van de wijk recht te doen. Wetende hoe het eraan toe kon gaan op inspraakavonden, ging Versseput omzichtig te werk.

De oplossing vond hij in het rond de politiestation draperen van de nieuwbouw. Als gevelmateriaal is voor betonpanelen met een groengrijze kleur gekozen, die het baksteen van de post mooi doen uitkomen. Zo fungeert de nieuwbouw als een decor waartegen de post afsteekt. Nog twee ontwerpbeslissingen dringen de visuele dominantie van de nieuwbouw terug. Het hostel ligt één meter verdiept in de grond, wat de totale hoogte beperkt. Bovendien heeft het hostel een schuin dak waardoor het minder kloek oogt en als vanzelf de blik richt op de politiestation.

Bij daklozenopvang denkt men vaak aan tijdelijke oplossingen. Die gedachte borrelt ook bij het horen van de naam Hostel Hogelanden op. Maar de naam is misleidend. De bewoners wonen er tot hun dood, of totdat zij vanwege specialistische zorg naar een verzorgingshuis moeten. Dit blijvende karakter van de opvang komt terug in de opzet van het hostel. Twee vleugels met kamers zijn aan weerszijde van een centrale ruimte geplaatst. Versseput spreekt over een woonkamer, en de inrichting met eettafel, banken en biljarttafel

1 Hostel Hogelanden en de oude politiestation zijn op een verschillende manier gedetailleerd. De aansluitingen van het hostel zijn haast onzichtbaar, terwijl die van de post expliciet zijn gemaakt.

2 De gevelpanelen hebben een reliëf van bamboestelen.

Foto's Corné Bastiaanse

Eerste verdieping

Situatie en begane grond

komt een heel eind in die richting. Bij de inrichting van de afzonderlijke kamers (elk met een eigen wastafel en kast uitgerust) en de trappenhuizen is gebruik gemaakt van zorgvuldig gedetailleerd betonplex. Hoewel de toegepaste materialen tegen een stootje kunnen, is de sfeer nergens die van een gevangenis.

In de buitengevel komen de intenties van de architect ten volle tot uiting. Een klinische uitstraling is voorkomen door het beton van de gevelpanelen een reliëf van bamboe te geven. Het reliëf verzacht de strakke lijnen van het gebouw. Wie goed kijkt, ziet dat het beton ook nog florale motieven bevat. Die zijn verkregen door Fluitenkruid in de bekisting op te nemen. Op deze manier probeert Versseput iets terug te geven van het struweel dat moest wijken voor de nieuwbouw. Hostel Hogelanden is met aandacht voor de gebruikers én voor de omwonenden ontworpen. Het project laat zien hoe een 'probleemwijk' op een duurzame manier zijn problemen kan aanpakken.

Hostel Hogelanden, Utrecht

Opdrachtgever GG&GD, Utrecht

Ontwerp Versseput Architecten, Utrecht

Projectarchitect Peter Versseput

Medewerkers Peter Versseput, Inge Schultz, Madeleine

Middeldorp, Aart Matser en Marjolein Bontje

Adviseur constructie Boerkoel Utrecht, Utrecht

Adviseur installaties Galjema, Rijswijk

Adviseur akoestiek Kupers & Niggebrugge, Utrecht

Aannemer Bilthovens Bouwbedrijf De Jong, Bilthoven

Interieurarchitect Versseput Architecten, Utrecht

Landschapsarchitect Versseput Architecten, Utrecht

Beeldend kunstenaar Versseput Architecten i.s.m. Aart Matser

Bruto vloeroppervlakte 1000 m²

Netto vloeroppervlakte 710 m²

Bruto inhoud 3077 m³

Netto inhoud 2185 m³

Programma Hostel ten behoeve van 23 dak- en thuisloze alcoholverslaafden

Datum voorlopig ontwerp december 2004

Datum definitief ontwerp mei 2005

Aanvang bouw februari 2006

Oplevering januari 2007

Bouwsom incl installaties € 1.500.000 excl btw, excl inrichting

Bouwsom excl installaties € 1.150.000 excl btw, excl inrichting

Bouwsom incl installaties € 1.785.000 incl btw, excl inrichting

Bouwsom excl installaties € 1.368.500 incl btw, excl inrichting

Inrichting € 100.000 excl btw

- 1 entreehal
- 2 receptie
- 3 verkeersruimte
- 4 kantoor
- 5 woonkamer
- 6 bergruimte
- 7 trappenhuis
- 8 wasmachinekast
- 9 invalidenbadkamer
- 10 bewonerskamer
- 11 keuken
- 12 sanitaire ruimte

1 De binnenafwerking is robuust, maar niet kil. De plafonds bestaan uit stalen roosters, waarboven de verlichting en de leidingen zijn aangebracht.

2 De kamers hebben een rudimentaire inrichting, maar zijn wel voorzien van verdiepingshoge ramen.

Foto's Paulien de Gaaij

1

2